

การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง

นางสาวลดาวัลย์ คำภา

รองเลขาธิการ สศช.

การประชุมประจำปี 2558 กลุ่มย่อยที่ 5

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

14 กันยายน 2558

สาระสำคัญ

สถานการณ์การพัฒนาเกษตรและอาหารของไทยที่ผ่านมา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรและอาหาร

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรและอาหารสู่การปฏิบัติ

ความสำคัญของสินค้าเกษตรและอาหารไทย

ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีความสำคัญทางเศรษฐกิจสูง

- GDP ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร คิดเป็นร้อยละ 14.6 ของ GDP ทั้งประเทศ (มูลค่า 1.92 ล้านล้านบาท)
- แบ่งเป็น GDP ภาคเกษตร ร้อยละ 10.5 และ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ร้อยละ 4.1
- มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารส่วนใหญ่มาจากอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

สัดส่วน GDP สาขาเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร (ราคาประจำปี) ปี 2552 - 2557

	2552	2553	2554	2555	2556	2557
เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	14.5	15.3	16.8	15.9	15.4	14.6
เกษตร	9.8	10.5	11.6	11.6	11.3	10.5
อุตสาหกรรมอาหาร	4.5	4.6	4.9	4.2	4.0	4.0
อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1

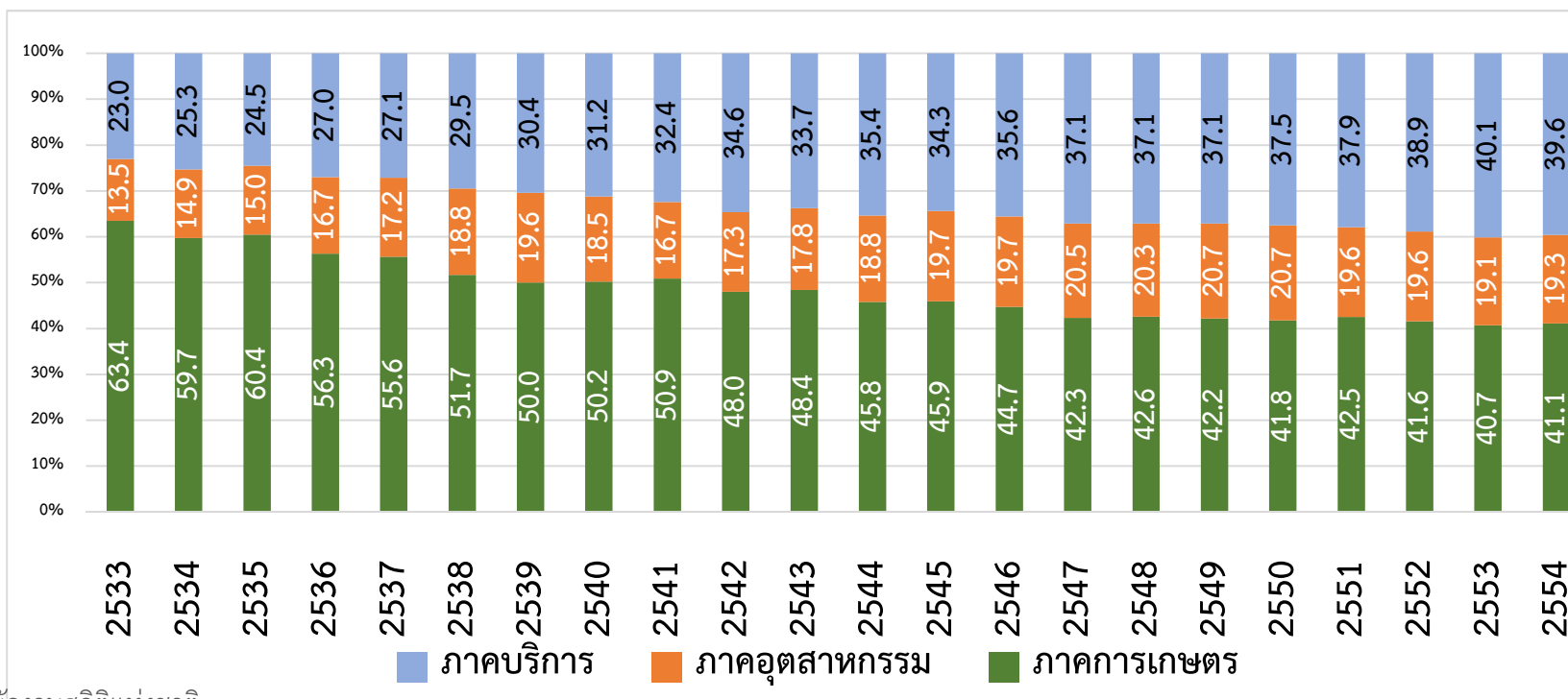
ความสำคัญของสินค้าเกษตรและอาหารไทย

แรงงานส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคเกษตร

- ในปี 2554 แรงงานร้อยละ 41.1 ของแรงงานทั้งหมดทำงานในภาคเกษตร
ทั้งนี้สัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง

สัดส่วนแรงงานในภาคต่างๆ ปี 2533 - 2554

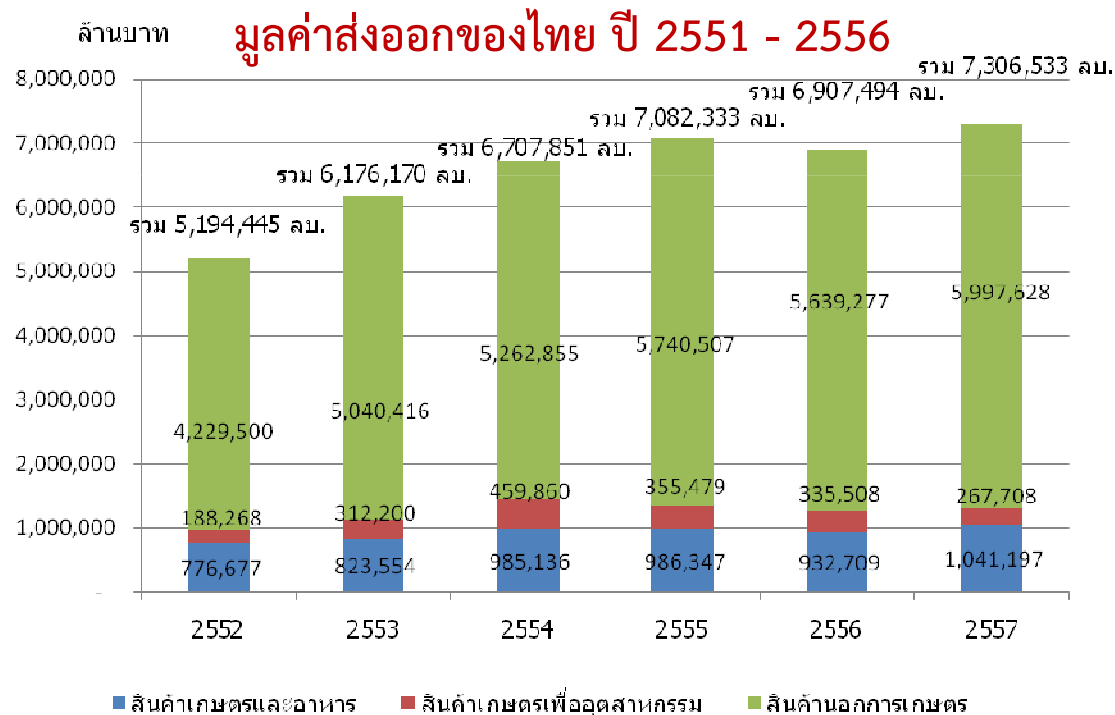
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ความสำคัญของสินค้าเกษตรและอาหารไทย

ไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก

- ไทยส่งออกอาหารเป็นอันดับที่ 8 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของตลาดอาหารโลก
- ในปี 2557 ไทยส่งออกสินค้าเกษตรรวม 1.3 ล้านล้านบาท ครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรและอาหาร และสินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 ของการส่งออกสินค้าทั้งหมด

ที่มา: สถาบันอาหาร, สศช., สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สัดส่วนการส่งออกของไทย ปี 2557

ความสำคัญของสินค้าเกษตรและอาหารไทย

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย – ข้าว น้ำตาล ปลา กุ้ง

มูลค่าการส่งออกอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญ

รายการ	2555	2556	2557
มูลค่าการส่งออกทั้งหมด	7,082,333	6,907,494	7,306,533
มูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์	1,341,826	1,268,217	1,308,905
- ยางธรรมชาติ	336,304	315,159	244,748
- ข้าวและผลิตภัณฑ์	158,433	149,733	191,228
- น้ำตาลและผลิตภัณฑ์	132,129	94,262	95,437
- ปลาและผลิตภัณฑ์	131,369	122,481	120,657
- กุ้งและผลิตภัณฑ์	96,522	69,349	65,005
- มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	84,322	95,692	113,726
- ผลไม้และผลิตภัณฑ์	77,307	80,962	95,906
- ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่	67,751	66,800	73,963
- ผักและผลิตภัณฑ์	21,035	20,919	23,421
- กากและเศษที่เหลือใช้ทำอาหารสัตว์	16,772	16,795	17,905
- สินค้าเกษตรอื่นๆ	219,882	236,065	266,909

ที่มา: สศก.

ความสำคัญของสินค้าเกษตรและอาหารไทย

ร้านอาหารไทยในต่างประเทศกระจายในต่างประเทศกว่า 10,000 แห่ง ทั่วโลก

- ร้านอาหารไทยมีกระจายในต่างประเทศที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ เยอรมัน และญี่ปุ่น

ประเทศที่มีร้านอาหารไทยมากที่สุด 5 อันดับแรก
ปี 2553

ประเทศ	จำนวนร้านอาหาร (แห่ง)
สหรัฐอเมริกา	5,342
ออสเตรเลีย	1,588
อังกฤษ	1,680
เยอรมนี	583
ญี่ปุ่น	691

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

- การจัดอันดับอาหารไทยจากการโหวตของ CNN 2015 พบว่า อาหารไทยเป็นที่นิยม ติดอันดับ 4 ใน 10 ประเทศที่อาหารอร่อยที่สุดในโลก รองจากไต้หวัน ฟิลิปปินส์ และ อิตาลี ขณะที่ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฮองกง อินเดีย กรีซ และ เวียดนาม เป็นอันดับที่ 5-10 ตามลำดับ

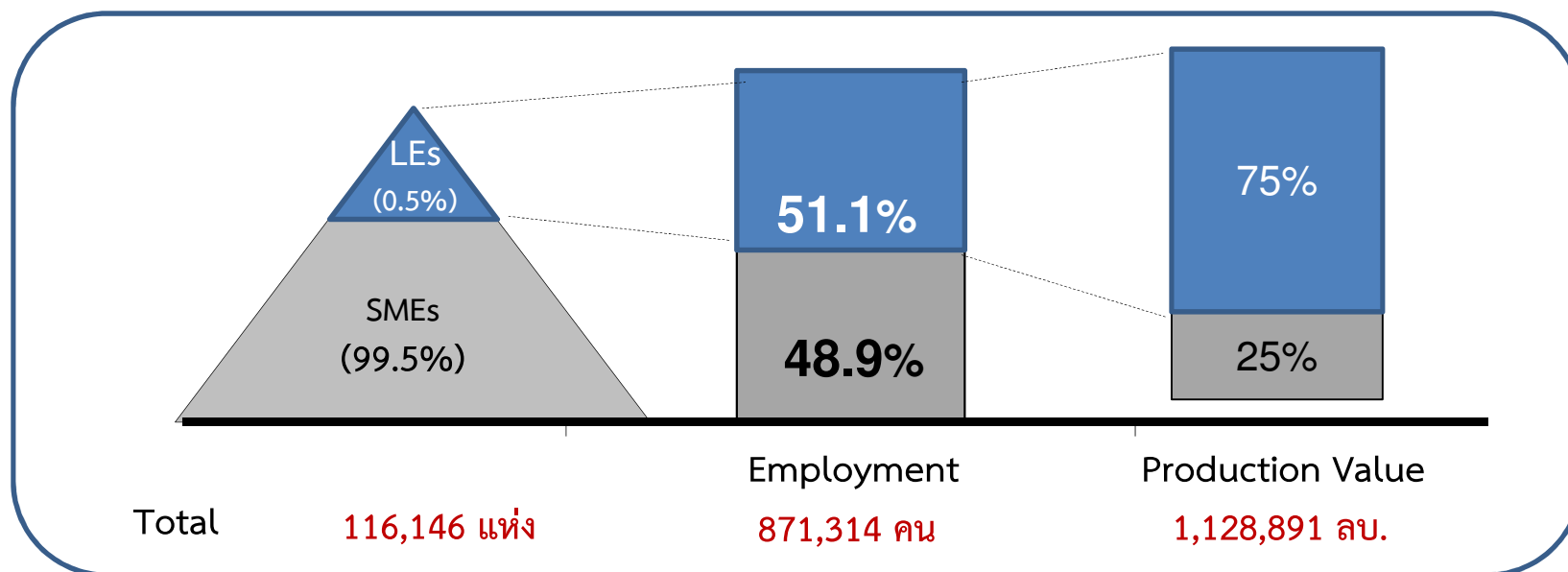

ความสำคัญของสินค้าเกษตรและอาหารไทย

ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารไทย ส่วนใหญ่เป็น SMEs

- ในปี 2554 แรงงานในอุตสาหกรรมอาหารกว่า 870,000 คน กระจายอยู่ในกิจการขนาดใหญ่ และ SMEs ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน
- อย่างไรก็ตาม ผลผลิตส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 75 กลับได้มาจากผลผลิตของกิจการขนาดใหญ่ (LEs)

Note: LE = จำนวนแรงงาน > 200 คน
SME = จำนวนแรงงาน < 200 คน

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สถานการณ์ของภาคเกษตรและอาหารไทย

ภาคเกษตร

- **ความสามารถในการแข่งขันการผลิตสินค้าเกษตรของไทยต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง** โดยเฉพาะสินค้าข้าว ที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 459 กก./ไร่ ในปี 2555 อยู่ในลำดับที่ 22 เป็นรองคู่แข่ง ทั้งเวียดนาม เมียนมาร์ และลาว ที่มีผลผลิตต่อไร่ 836 กก./ไร่ 654 กก./ไร่ และ 576 กก./ไร่ ตามลำดับ (FAO, 2012) นอกจากนี้ต้นทุนสูงกว่าประเทศคู่แข่ง โดยต้นทุนการผลิตไทยปี 2555 อยู่ที่ 8,230 บาท/ตัน ขณะที่ประเทศเวียดนาม และเมียนมาร์ มีต้นทุน 5,615 บาท/ตัน และ 4,353 บาท/ตัน ตามลำดับ
- **ความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรลดลง** แม้ว่ารายได้ครัวเรือนเกษตรกรจะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากขนาดของหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 8 ปี ที่มีประมาณ 56,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยเทียบกับเงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ พบว่า เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้มีจำนวนน้อยกว่าขนาดของหนี้สิน แสดงถึงครัวเรือนเกษตรกรจะมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นเมื่อสิ้นสุดปี
- **แรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง และเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ** โดยแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 67.0 ของแรงงานทั้งหมด ในช่วงปี 2516-2520 เหลือร้อยละ 37 ของแรงงานทั้งหมด ในปี 2553 ขณะที่อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรในกลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัวจากร้อยละ 4.4 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 12.8 ในปี 2554
- **การสูญเสียที่ดินทำกินและเปลี่ยนสถานะเป็นเกษตรกรรับจ้าง (ผู้เช่า) มากขึ้น** โดยที่ดินที่เกษตรกรเช่าทำกินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 23.92 ล้านไร่ ในปี 2551 เป็น 29.26 ล้านไร่ในปี 2555 ขณะที่สัดส่วนของคนจนที่เป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตรต่อประชากรที่เป็นเจ้าของที่ดินทำกินนั้นลดลงจากร้อยละ 43.7 ในปี 2547 เหลือร้อยละ 17.8 ในปี 2554

สถานการณ์ของภาคเกษตรและอาหารไทย

ด้านอาหาร

ด้านการเข้าถึงอาหาร

- ข้อมูล FAO ปี 2552 แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ขาดสารอาหารของไทยปี 2547-49 มีถึง 17% หรือ 10.7 ล้านคน ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมมาเป็นพึ่งพาพืชเศรษฐกิจที่ต้องซื้อขายมากขึ้น พึ่งพาตนเองน้อยลง
- ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Socio-economic survey) ทั่วประเทศ พบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทและเมืองมีความสามารถในการซื้ออาหารน้อยลง โดยดูได้จากเส้นความยากจนด้านอาหารระดับครัวเรือนรอบ 10 ปี (2535-45)

ด้านความปลอดภัยอาหาร

- ข้อมูลมีการปนเปื้อนทั้งจากจุลินทรีย์ พิษจากโลหะหนัก และสารเคมีทางการเกษตร เช่น การเผ่าะวังของ อย. พบว่า ปี 2550-2552 มีเนื้อไก่และสุกร 5.5% จาก 400 ตัวอย่าง ปนเปื้อนยาปฏิชีวนะและสารเร่งเนื้อแดงเกินมาตรฐาน และการเผ่าะวังของ อย. ปี 2552 พบว่า มีการปนเปื้อนเชื้อรา (อัลฟาทอกซิน) เกินมาตรฐาน 11.36% จาก 3,872 ตัวอย่าง ทั่วประเทศ รวมทั้ง การปนเปื้อนโลหะหนัก (ตะกั่วและแคดเมียม) ในผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้ คิดเป็น 5% จากตัวอย่าง 260 ชนิดที่มีการตรวจวิเคราะห์ ปี 2550-52 เป็นต้น

สถานการณ์ของภาคเกษตรและอาหารไทย

ด้านอาหาร

ด้านการผลิต

- ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ SMEs ที่เจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นคนไทย สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ที่เน้นผลิตอาหารแปรรูปเพื่อการส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลงทุนผลิตสินค้าเกษตรขั้นต้นและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขั้นต้น เช่น การบรรจุกระป๋องแช่แข็ง หรืออบแห้ง

ด้านการบริโภคและการส่งออก

- แนวโน้มตลาดอาหารและเครื่องดื่มของโลกกำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การมุ่งเน้นเรื่องสุขภาพ คุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและวิถีชีวิตประจำวันที่เร่งรีบ เป็นต้น

สาระสำคัญ

สถานการณ์การพัฒนาเกษตรและอาหารของไทยที่ผ่านมา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรและอาหาร

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรและอาหารสู่การปฏิบัติ

ประเด็นการพัฒนาด้านเกษตรและอาหารของไทย

สินค้าเกษตร

ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง

- ฐานการผลิตทั้งปัจจัยดิน และแหล่งน้ำ มีความเสื่อมโทรม ขณะที่เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาที่ดินทำการเกษตร
- เกษตรกรเข้าสู่สังคมสูงอายุ ประกอบกับลูกหลานเกษตรกรร่อนไปประกอบอาชีพในภาคการผลิตอื่น ทำให้ขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร
- ขาดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้ได้มาตรฐานทั่วไปและมาตรฐานเฉพาะ
- เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น
- การลงทุนด้านวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมด้านการเกษตรยังต่ำมาก ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน
- ระบบโลจิสติกส์ในห่วงโซ่อาหารยังขาดการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูง ทำให้ต้นทุนสูง

การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้น

- การวางแผนการผลิตไม่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับตลาด
- สินค้าเกษตรที่จำหน่ายในประเทศส่วนใหญ่ ไม่ได้ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐาน
- ผู้บริโภคมีความสับสนเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ
- การแข่งขันจากต่างประเทศในการส่งออกสินค้าเกษตรในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น
- การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารมีมากขึ้น

ประเด็นการพัฒนาด้านเกษตรและอาหารของไทย

สินค้าอาหาร

ต้นทุนการผลิตสูง และวัตถุดิบไม่สอดคล้องกับความต้องการ

- การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและโรงงาน ไม่มากเท่าที่ควร ทำให้มีผลต่อวัตถุดิบและต้นทุนการผลิต
- วัตถุดิบเข้าสู่โรงงานไม่สอดคล้องกับกำลังการผลิต และไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่ต้องการ รวมทั้งมีการปนเปื้อนจากสารเคมีและสิ่งสกปรก
- การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มยังมีน้อย
- โรงงานแปรรูปยังไม่เข้าสู่ระบบมาตรฐานโรงงาน
- มาตรฐานสินค้าอาหารในประเทศยังไม่ได้รับการยอมรับในระดับสากลเท่าที่ควร ทำให้การส่งออกสินค้าบางชนิดต้องผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานจากต่างประเทศด้วย ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนที่สูงขึ้น

การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้น

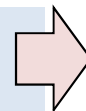
- สินค้าเกษตรและอาหารในประเทศมีคุณภาพต่ำหรือมีมาตรฐานแตกต่างจากสินค้าส่งออก
- มีคู่แข่งที่เป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารในตลาดโลกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งค่าแรงต่ำ
- การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารมีมากขึ้น รวมถึงมาตรการสุขอนามัยพืชและสัตว์
- ข้อมูลการศึกษาวิจัยศักยภาพของตลาดต่างประเทศมีจำกัด มีผลต่อการตัดสินใจผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด

กลไกการพัฒนาเกษตรและอาหารของไทย

คณะกรรมการ หน่วยงาน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

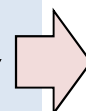
คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ภายใต้ พรบ.คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มีประธาน : นรม./รณม.ที่ได้รับมอบหมาย
มีเลขานุการฯ : อย. / มกอช.

กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศ
ซึ่ง ครม. มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 25 พ.ย. 53

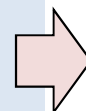
คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร

ภายใต้ พรบ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีประธาน : รว.กษ./รมช.กษ. ที่ได้รับมอบหมาย มีเลขานุการฯ : มกอช.

ประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร
รวมกว่า 200 เรื่อง

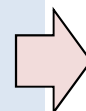
คณะกรรมการอาหาร ภายใต้ พรบ.อาหาร พ.ศ. 2522
มีประธาน : ปลัด สธ. มีเลขานุการฯ : รองเลขาฯ อย.

ประกาศเกี่ยวกับการควบคุมอาหาร

คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

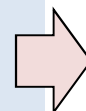
ภายใต้ พรบ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511
มีประธาน : ปลัด อก. มีเลขานุการฯ : เลขาฯ สมอ.

ประกาศเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

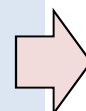
คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

ภายใต้ มติ ครม. 13 มี.ค. 55 มีประธาน : รณม. ที่ได้รับมอบหมาย
มีเลขานุการฯ : รอง ปลัด กษ. ที่ได้รับมอบหมาย

(ร่าง)ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2556-59

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจและสินค้าฮาลาล
แห่งชาติ มีประธาน : รณม. ที่ได้รับมอบหมาย
มีเลขานุการฯ : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

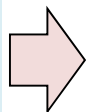
ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล

กลไกการพัฒนาเกษตรและอาหารของไทย

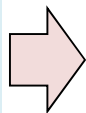
คณะกรรมการ หน่วยงาน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

กษ.

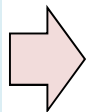
ยุทธศาสตร์มาตรฐาน ความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร
ปี 53-56 (มติ ครม. 15 มิ.ย.53)

สธ.

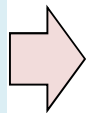
ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยอาหารและโภชนาการเพื่อ
ความมั่นคงทางอาหาร ด้านสาธารณสุข ปี 55-59

อก.

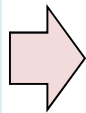
แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร (มติ ครม. วันที่ 12 ม.ค.53)

พณ.

นโยบาย Thai Select

ข้อสั่งการ หน.คสช.
ให้ สศช. / สงป. ร่วมกับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องผลักดัน
ยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก

ยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก พ.ศ. 2559-2564
(มติ ครม. วันที่ 3 มี.ค. 58)

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาหารไทย

➤ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ให้ความสำคัญกับ 1) การพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติการผลิตภาคเกษตร 2) การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร 3) การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต 4) การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร และ 5) การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน

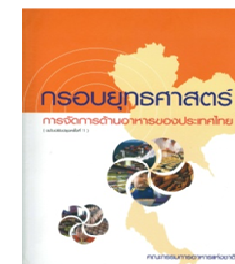
➤ ยุทธศาสตร์มาตรฐาน ความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร ปี 2553-2556

ให้ความสำคัญกับ 1) การพัฒนาสินค้าเกษตรคุณภาพรายสินค้า 2) การสนับสนุนผู้ผลิตเข้าสู่ระบบมาตรฐาน 3) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาดสินค้าคุณภาพ 4) การสร้างระบบอาหารศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านมาตรฐาน และ 5) การสร้างความมั่นใจในมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

➤ กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย (ปี 2555-2559)

โดยให้ความสำคัญกับ 1) การสร้างความมั่นคงด้านอาหาร 2) การพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร 3) การส่งเสริมอาหารศึกษา และ 4) การบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาหารไทย

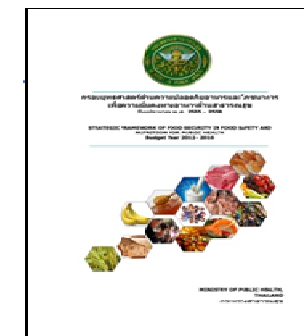
➤ แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร ปี 2553 – 2557

- การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารในระดับภาพรวม มียุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างคุณค่า (Value Creation) ให้กับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอาหาร 2) การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการผลิต 3) การสร้างการรับรู้และการยกระดับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์อาหาร และ 4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน
- การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารในระดับกลุ่มสินค้า มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานวัตถุดิบและระบบการผลิต การใช้เทคโนโลยี/องค์ความรู้ และกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารแปรรูปของไทย และการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด

➤ ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยอาหารและโภชนาการเพื่อความมั่นคงทางอาหารด้านสาธารณสุข ปี 2555 – 2559

โดยให้ความสำคัญกับ 1) การส่งเสริมการจัดการความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ 2) การพัฒนาและระบบงานด้านความปลอดภัยอาหารของภาครัฐและท้องถิ่น 3) การพัฒนากฎหมายด้านความปลอดภัยอาหาร 4) การสนับสนุนให้ อปท. มีขีดความสามารถในการคุ้มครองด้านความปลอดภัย 5) การพัฒนาห้องปฏิบัติการด้านอาหารและโภชนาการ และ 6) พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหารระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศ

นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเกษตรและอาหาร

กรอบนโยบายของรัฐบาล

ต้นน้ำ

- การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การแบ่งเขตเพื่อปลูกพืชผลแต่ละชนิด
- การสนับสนุนให้สหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเกษตร และเพิ่มบทบาทในฐานะผู้ซื้อพืชผลจนถึงการแปรรูปและการส่งออกได้แล้วแต่กรณี

กลางน้ำ

- ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ โดยการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่อาหารไทยบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ส่งเสริมการวิจัยเกษตรแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประเทศ

ปลายน้ำ

- ลดอุปสรรคในการส่งออกเพื่อให้เกิดความคล่องตัว เช่น ปรับปรุงวิธีการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานการผลิตระดับไร่นา เป็นต้น ให้สะดวกรวดเร็วขึ้น และลดขั้นตอนของกระบวนการด้านธุรการและเอกสารอื่นๆ ที่จะช่วยให้ระบบการส่งสินค้าเร็วขึ้น
- แสวงหาตลาดที่มีศักยภาพเพื่อขยายฐานการส่งออกซึ่งครอบคลุมถึงการค้าชายแดน ที่มีความสำคัญมากขึ้น

การผลักดันนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ

การดำเนินยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก (พ.ศ. 2559 – 2564)

สศช. ได้ดำเนินการตามข้อสั่งการ หน.คสช. ในการจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันร่างยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลกเพื่อการบูรณาการตลอดห่วงโซ่มูลค่า ซึ่ง ครม. ได้มีมติให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 3 มี.ค. 58 มีสาระสำคัญ ดังนี้

ทิศทาง
การพัฒนา

ไทยเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกสินค้าอาหาร และการบริการด้านอาหาร
อันดับ 1 ใน 10 ของโลก ที่มีความปลอดภัยและสุขอนามัยสูง มีคุณภาพ
มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความยั่งยืนและมั่นคงทางอาหารของประเทศ

ตัวชี้วัดการพัฒนา

1. สินค้าอาหารต้นน้ำและผู้ผลิตสินค้าอาหารได้รับมาตรฐานระบบคุณภาพและความปลอดภัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี
2. สินค้าอาหารเป้าหมายสามารถขยายตลาดได้เพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 15 ในปี 2564
3. จำนวนร้านอาหารไทยทั้งในและต่างประเทศที่ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น
4. มี One Stop Service ด้านอาหารเกิดขึ้น
5. จำนวนสินค้าที่มีการเพิ่มมูลค่าจาก R&D และนวัตกรรมเพิ่มขึ้น 1% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าอาหารในปี 2564

การผลักดันนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ

การดำเนินยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก (พ.ศ. 2559 – 2564) (ต่อ)

1

ยุทธศาสตร์พัฒนาสินค้าอาหาร

1. พัฒนามาตรฐานของสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐานสากลระดับสูงสุด โดยมุ่งพัฒนาด้านความปลอดภัยอาหาร (food safety) ตั้งแต่วัตถุดิบต้นน้ำ
2. สร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานอาหาร โดยวางแผนการผลิตสินค้าเกษตรให้เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน โดยใช้ประโยชน์จากการโซนนิ่งภาคเกษตร และพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน
3. วิจัยตลาดสินค้าเฉพาะกลุ่ม (Niche) เช่น ฮาลาล อินทรีย์ Functional Food
4. ส่งเสริมการพัฒนา productivity ของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
5. กำหนดกลยุทธิ์การลงทุน และการนำเข้าสินค้าอาหารและวัตถุดิบอาหารให้ชัดเจน เพื่อใช้ประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าส่งออกและบริการอาหาร

2

ยุทธศาสตร์พัฒนารัฐกิจบริการอาหาร

1. กำหนดเจ้าภาพดูแลภาคบริการด้านอาหารที่ชัดเจน
2. พัฒนามาตรฐานข้อมูลธุรกิจบริการด้านอาหารในประเทศและต่างประเทศให้เป็นระบบ โดยใช้มาตรการจูงใจให้ร้านอาหารร่วมให้ข้อมูล
3. ยกระดับมาตรฐานร้านอาหารไทยทั้งในและต่างประเทศ โดยร่วมกับองค์กรภาคเอกชน
4. เสริมสร้างภาพลักษณ์ธุรกิจบริการด้านอาหารของไทยในด้านคุณภาพและมาตรฐาน

การผลักดันนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ

การดำเนินยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก (พ.ศ. 2559 – 2564) (ต่อ)

3

ยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจัยสนับสนุน (Enabling Factors)

1. ปรับปรุงระบบทรัพย์สินทางปัญญาให้สามารถตอบสนองการจดทะเบียนและใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการด้านอาหารไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งของการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในลักษณะของคลัสเตอร์ในอุตสาหกรรมอาหาร
3. เร่งขับเคลื่อนโครงการ Food Valley เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และ R&D ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน
4. พัฒนาความร่วมมือรัฐ-เอกชน-สถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรรองรับการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรม รวมทั้งบุคลากรด้าน food design รวมทั้งพัฒนา Centre of Excellence ด้านอาหาร
5. พัฒนามาตรฐานพ่อครัว/แม่ครัวอาหารไทย รวมทั้งระบบประเมินมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ
6. กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจ Logistics ด้านอาหารที่ชัดเจน
7. พัฒนาระบบ One Stop Service เพื่ออำนวยความสะดวกการนำเข้า-ส่งออก รวมทั้งการตรวจสอบและอนุญาตมาตรฐานสินค้าอาหาร

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความรุนแรงของภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น อุทกภัย และภัยแล้ง รวมถึงโรคศัตรูพืชระบาด
ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ แต่มี
ผลกระทบต่อเกษตรกรในวงกว้าง** ทั้งในด้านประสิทธิภาพการผลิต และภาระงบประมาณ
ในการบรรเทาความเดือดร้อน

ตัวอย่างในปี 2557 (ช่วง มิ.ย.57-ก.พ.58) ประสบปัญหาทั้งน้ำท่วม ภัยแล้ง และศัตรูพืชระบาด
ทำให้มีการขอรับเงินสนับสนุนงบกลางช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร
เป็นวงเงิน **682 ล้านบาท**

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

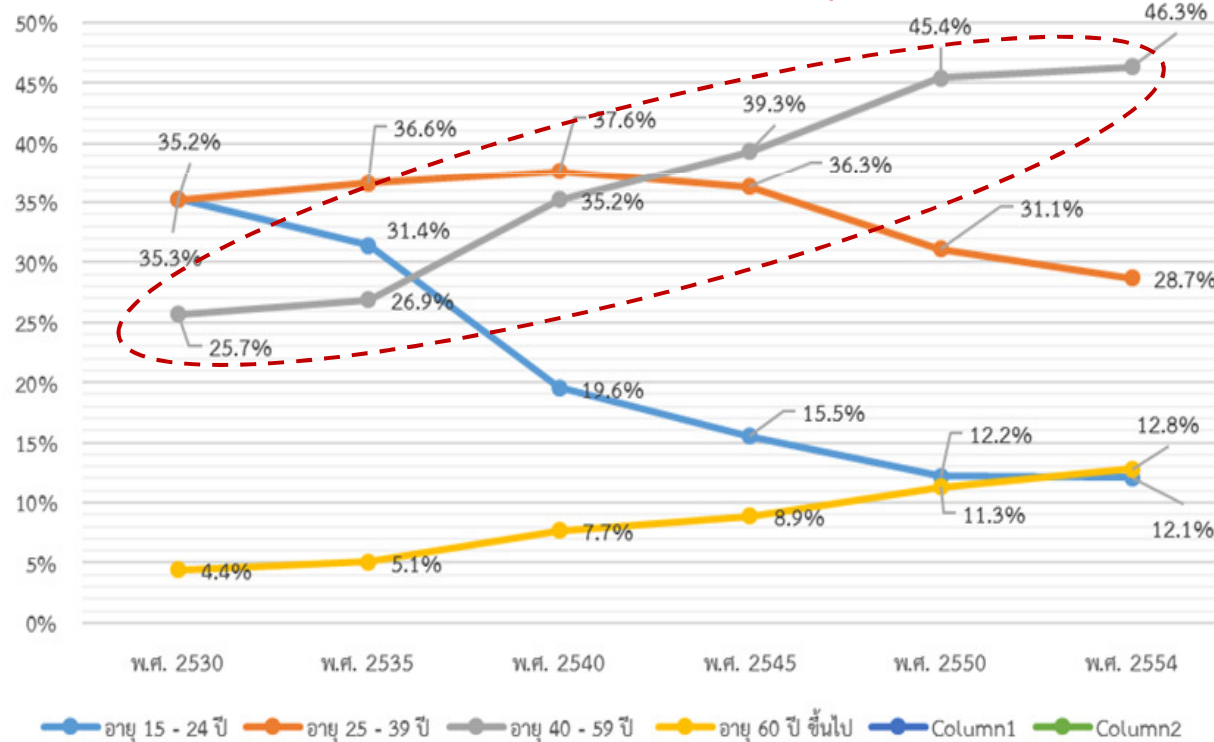
การขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร

อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และเข้าสู่วัยสูงอายุ ขณะที่ เยาวชนรุ่นใหม่
ไม่สนใจทำอาชีพการเกษตร

แรงงานภาคเกษตรในช่วงอายุ
40-59 ปี มีสัดส่วนสูงถึง
ร้อยละ 46.3 และมีแนวโน้ม
เพิ่มต่อเนื่อง ทำให้อายุเฉลี่ย
ของผู้ทำงานในภาคเกษตร
ปี 2557 สูงถึง 45.7 ปี
ซึ่งสูงกว่าภาคการผลิตอื่นๆ
เช่น อุตสาหกรรม และบริการ
เป็นต้น

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557

สัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรจำแนกตามช่วงอายุ ปี 2530 - 2554

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรสูงกว่าคู่แข่ง

.....ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญหลายชนิดสูงกว่าประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะข้าว

- ต้นทุนการผลิตข้าวของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 4,587 บาท/ตัน ในปี 2534 เป็น 10,831 บาท/ตัน ในปี 2557 และสูงกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม และพม่า

ประเทศ	ต้นทุนข้าวเปลือก ปี 2555 (บาทต่อตัน)
ไทย ^{1/}	8,230
เวียดนาม ^{2/}	5,615
พม่า ^{3/}	4,353

ที่มา: เอกสารประกอบการบรรยายของ รศ.สมพร อิศวิลานนท์
หมายเหตุ: 1/ สศก; 2/ Nguyen Tri Khiem (December 2013);
3/ Kyaw Myint, 2013

.....ระบบโลจิสติกส์เกษตรยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร ทำให้เกิดการสูญเสียและต้นทุนสูง

ปัญหาและอุปสรรคด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตร

- 1) ต้นทุนการขนถ่ายสินค้าสูงเพราะขาดแรงงาน
- 2) ศูนย์ห้องเย็นส่งออกผัก-ผลไม้ที่สนามบินไม่เพียงพอ
- 3) ขาดการวางแผนสนับสนุนให้เอกชนลงทุนด้านศูนย์กลางโลจิสติกส์
- 4) ต้นทุนโลจิสติกส์สูง เพราะพึ่งพาการขนส่งทางถนน
- 5) รถบรรทุกจำนวนมากไม่มีสินค้าเที่ยวกลับ

- ต้นทุนโลจิสติกส์ของไทย ปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 10.70 ของ GDP เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 10.69 ต่อ GDP ในปี 2556
- เมื่อเทียบกับต่างประเทศ พบว่า สูงกว่า USA / EU / ญี่ปุ่น / เกาหลีใต้ / สิงคโปร์ ที่มีสัดส่วนระหว่างร้อยละ 8.5-9.2 ต่อ GDP ในปี 2557

(ที่มา Global and Regional Infrastructure, Logistics Costs, and Third-Party Logistics Market Trends and Analysis. January, 2014)

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

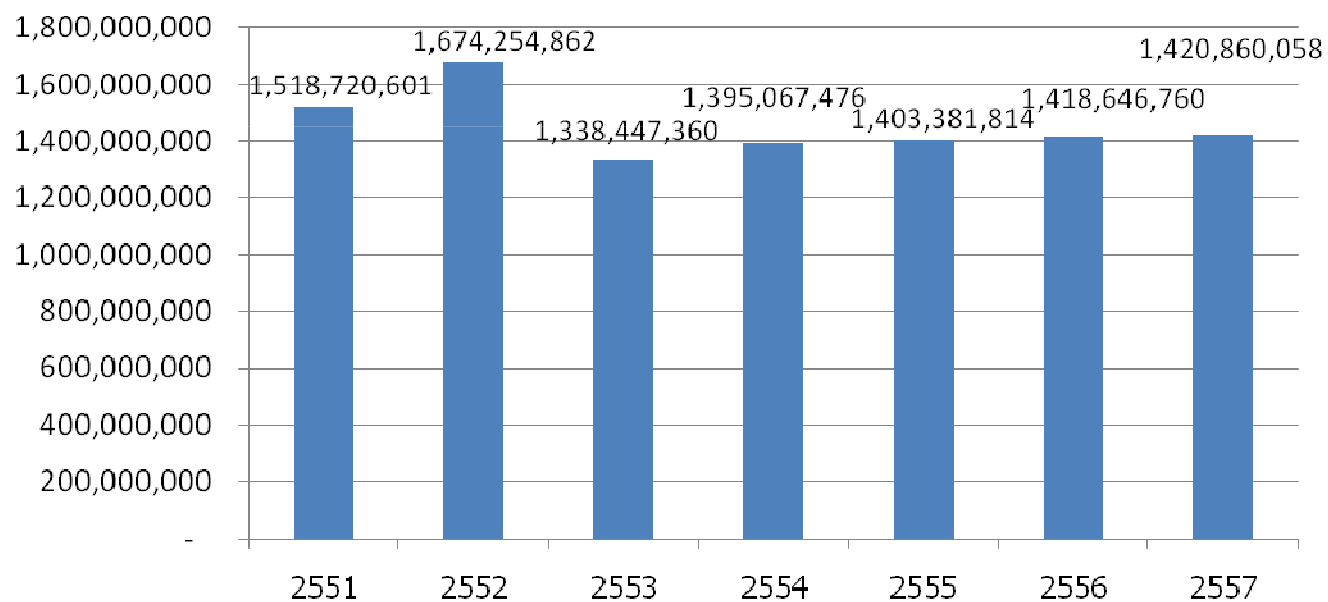

การวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร

.....การวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น.....

งบประมาณด้านการเกษตร
และอุตสาหกรรมเกษตร
ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
เปลี่ยนแปลงไม่มากนัก
ประมาณ 1,400 ล้านบาท
หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ
47 ของงบด้านการวิจัยและ
พัฒนาทั้งหมดของประเทศ

งบประมาณที่จัดสรรเพื่อการวิจัยด้านการเกษตรและ
อุตสาหกรรมเกษตร ปี 2551-2557

ที่มา : วช.

■ งบประมาณ (หน่วย : บาท)

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

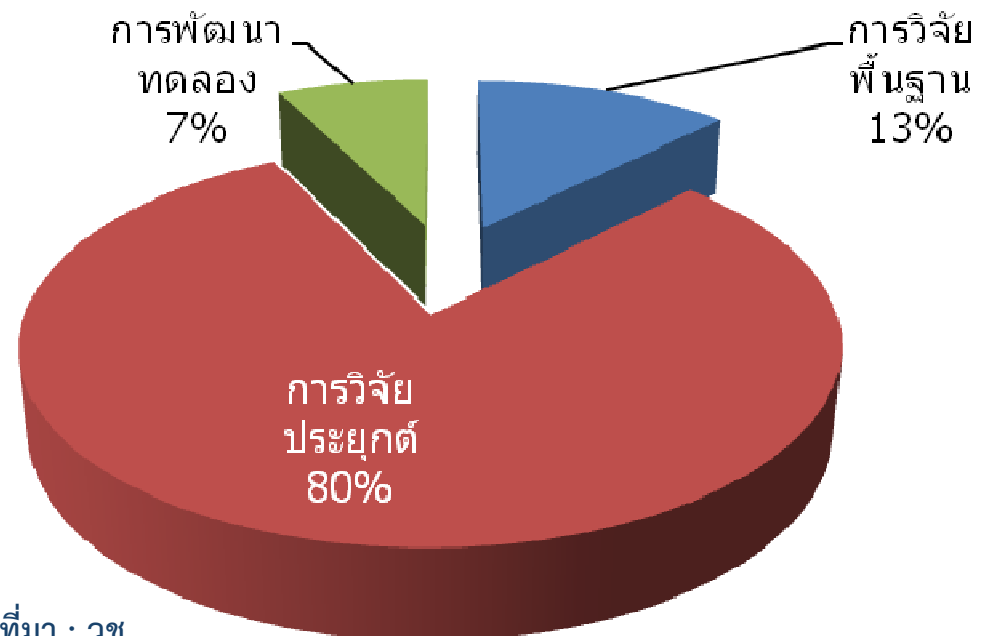

การวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร

.....การวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น.....

ปี 2557 งบประมาณด้านการเกษตรและ
อุตสาหกรรมเกษตรได้ถูกจัดสรรเพื่อ
การวิจัยประยุกต์ในสัดส่วนสูงสุด ร้อยละ 80
ซึ่งมีสัดส่วนเปลี่ยนแปลงไม่มากนักในช่วง
5 ปีที่ผ่านมา รองลงมาเป็นการวิจัยพื้นฐาน
ร้อยละ 13 และ การพัฒนาทดลอง ร้อยละ
7 ซึ่งทั้ง 2 ประเภทการวิจัยมีแนวโน้ม
การจัดสรรงบประมาณที่ลดลงในช่วง
ที่ผ่านมา

จำแนกงบประมาณด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม
การเกษตรตามประเภทการวิจัย ปี 2557

ที่มา : วช.

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

การค้าการส่งออกระหว่างประเทศ

รูปแบบการค้าการส่งออกระหว่างประเทศมีแนวโน้มที่จะเกิดการรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น AEC อาเซียนบวกประเทศต่างๆ ซึ่งมีทั้งที่เป็นประโยชน์ และส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรของไทย

ข้อดี

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ประเทศกำลังพัฒนา
- ประหยัดทรัพยากรในการผลิต เนื่องจากจะมีการผลิตตามที่แต่ละประเทศถนัด
- มีความชำนาญในการผลิตเฉพาะทาง
- ลดปัญหาขาดแคลนสินค้าบางชนิดที่ไม่สามารถผลิตได้เอง
- ขยายการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ
- ลดอุปสรรคทางการค้า ทั้งภาษี และไม่ใช่อภาษี
- มีผู้ได้รับประโยชน์หลายฝ่าย เช่น ผู้ผลิต จะมีวัตถุดิบราคาถูกในกระบวนการผลิต ผู้ส่งออก ขยายการส่งออกได้มากขึ้น ผู้นำเข้า มีวัตถุดิบนำเข้ราคาถูก และผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาถูก

ข้อเสีย

- ผู้ผลิตที่ยังไม่เข้มแข็ง จะได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้า
- การเปิดการค้าเสรีกับประเทศหนึ่ง จะกระตุ้นให้เกิดการเปิดการค้าเสรีกับอีกประเทศหนึ่งให้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งมากขึ้น และมีการกีดกันการค้าทางอ้อม
- ประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศที่มีขนาดใหญ่กว่าจะได้เปรียบในการเจรจาการค้า
- การปรับปรุงประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดต้นทุนในการปรับตัว เพื่อให้แข่งขันได้
- การจัดทำเขตการค้าเสรี อาจนำไปสู่ภาวะการณ์พึ่งพาการค้า/เศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ มากเกินไป

ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

การค้าระหว่างประเทศ

.....มีการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี และเรื่องคุณภาพอาหารเพิ่มมากขึ้น.....

การค้าการส่งออกระหว่างประเทศที่เข้าสู่การค้าเสรีมากขึ้นทั้งแบบทวิภาคี และพหุภาคี อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศมีการนำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมาเป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้ามากขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปแบบของพันธกรณีต่างๆ ที่มีผลต่อการส่งออกของประเทศไทยโดยตรงในการปฏิบัติตาม อาทิ

- การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร ในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น Codex และมาตรฐานเฉพาะ (สินค้าอินทรีย์) ที่ถูกกำหนดในแต่ละประเทศ เช่น Bioagricert ในประเทศอิตาลี / JAS ในประเทศญี่ปุ่น
- การปฏิบัติการกฎระเบียบ IUU Fishing ของสหภาพยุโรป เพื่อแก้ไขปัญหการทำประมงแบบผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ทันกำหนด (ภายใน ก.ย.58) มิฉะนั้นประเทศไทยจะไม่สามารถส่งออกสินค้าประมงไปยังสหภาพยุโรปได้

Codex

Food and Agriculture Organization of the United Nations

World Health Organization

สาระสำคัญ

สถานการณ์การพัฒนาเกษตรและอาหารของไทยที่ผ่านมา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรและอาหาร

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรและอาหารสู่การปฏิบัติ

เป้าหมายสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

- ➔ ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอและมีความหลากหลายต่อความต้องการในการบริโภค มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลและมีความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและความปลอดภัยอย่างทั่วถึงในราคาที่เป็นธรรม
- ➔ พื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้นจาก 213,183 ไร่ ในปี 2556 เป็น 500,000 ไร่ ในปี 2564
- ➔ เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านอาหาร มีหลักประกันความมั่นคงด้านอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง
- ➔ มูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

การพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร

ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

การวางระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

การอนุรักษ์ฟื้นฟูฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาฐานข้อมูลด้านการผลิต/ด้านการตลาด

เกษตรกร

- ส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตทางการเกษตร
- สร้างบุคลากรด้านการเกษตร
- ส่งเสริมและขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยพัฒนา

- วิจัยพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่
- สร้างโอกาสการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยของเกษตรกร

การเพิ่มมูลค่าสินค้าภาคเกษตร

- สินค้าแปรรูปที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับ
- ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการใน 10 ปีข้างหน้า
- การพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง

การจัดทำแผนแม่บทภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน (ปัจจัยสนับสนุนให้กับภาคเกษตร)

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

การจัดระบบการ
ผลิตให้สอดคล้องกับ
ศักยภาพพื้นที่และ
ความต้องการ

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนในแต่ละพื้นที่
- ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยรวมกลุ่มและพื้นที่เป็นแปลงขนาดใหญ่ เพื่อให้มีการวางแผนการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต และการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนและทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน
- ส่งเสริมการทำระบบการเลี้ยงปศุสัตว์และประมงอย่างยั่งยืน โดยอาศัยข้อตกลงการค้าเสรี และความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการผลิตให้สูงขึ้น
- ส่งเสริมการใช้กลไกตลาดเพื่อป้องกันความเสี่ยง เช่น ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และการจัดตั้งกองทุนประกันภัยพิขผลทางการเกษตร เป็นต้น

การอนุรักษ์ฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

- ค้ำครองพื้นที่เกษตรกรรม และขยายโอกาสการเข้าถึงปัจจัยการผลิต เช่น สิทธิในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกร การกำหนดเขตและขนาดพื้นที่ทำกินที่เหมาะสม เป็นต้น
- พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพอย่างเหมาะสม
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยปรับโครงสร้างระบบน้ำให้เอื้อต่อการทำการเกษตร เช่น การผันน้ำและวางท่อจากแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำเกินความต้องการ และการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตรระดับลุ่มน้ำ
- เร่งรัดการปลูกป่าและการพัฒนารูปแบบการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และปริมาณน้ำในแต่ละแห่ง

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

การพัฒนา ฐานข้อมูล

- จัดทำฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาภาคเกษตร รวมทั้งพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้สินค้าเกษตรสามารถเข้าถึงตลาดมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการผลผลิตและการจำหน่ายในตลาดทั้งในและต่างประเทศ

การส่งเสริมการ รวมกลุ่มการผลิต ทางการเกษตร

- ส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะสถาบันเกษตรกร เช่น สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ห้างหุ้นส่วน และบริษัท เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิต

การสร้างบุคลากร ด้านการเกษตร

- ผลิตบัณฑิตให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่หรือนโยบายบัณฑิตคืนถิ่น โดยจัดทำหลักสูตรเพื่อสร้างเกษตรกรที่มีความรู้อย่างครบวงจรในด้านเกษตรกรรม ทั้งด้านการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานของประเทศ
- เปิดโอกาสให้บุตรของเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตร มีทัศนคติและความต้องการในการสานต่องานเกษตรกรรมเป็นลำดับแรก
- สร้างทัศนคติและค่านิยมของการเป็นเกษตรกรที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและอาชีพการเป็นเกษตรกรที่ไม่ได้มองเฉพาะการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพื่อหารายได้เท่านั้น

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

การวิจัยพัฒนา

- พัฒนาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำ โดยอาศัยเทคโนโลยีการผลิตในระดับที่เหมาะสม
- สร้างโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

การเพิ่มมูลค่า ผลผลิตภาคเกษตร

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าสูง มีคุณภาพและมาตรฐานสากล และสามารถสร้างความเชื่อมโยงทางด้านวัตถุดิบกับประเทศเพื่อนบ้าน
- ลดระดับการผลิตสินค้าขั้นปฐมที่สูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันลงสู่ระดับที่จำเป็นสำหรับการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน
- ส่งเสริมการสร้างศักยภาพของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ในการผลิตภาคเกษตร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้
- ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนากระบวนการผลิต
- ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรในระยะยาว

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

การเร่งพัฒนาและ
ขับเคลื่อนการผลิต
เกษตรอินทรีย์
อย่างจริงจัง

- ยกกระตือรือร้นสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี
- ส่งเสริมการตลาด การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรอินทรีย์
- สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์แก่กลุ่มผู้บริโภค
- พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานและการพิสูจน์ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่กลุ่มผู้บริโภค
- จัดทำโซนนิ่งระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม ร่วมกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยจัดให้มีจังหวัดนำร่องที่มีพื้นที่ที่เหมาะสม หรือในพื้นที่เขตชลประทานที่มีความพร้อม
- พัฒนาต่อยอดในรูปแบบของเกษตรท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อสามารถสร้างรายได้เสริมได้ตลอดทั้งปี
- ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำและผันผวน

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

การส่งเสริมและ
เร่งขยายผลแนวคิดการทำ
การเกษตรตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงและ
แนวทางของมูลนิธิ
ปิดทองหลังพระ

- เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและเป็นเจ้าของมาใช้ในการพัฒนาการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านการตลาดและอื่นๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ แหล่งเงินทุน เป็นต้น เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำและผันผวน รวมทั้งแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

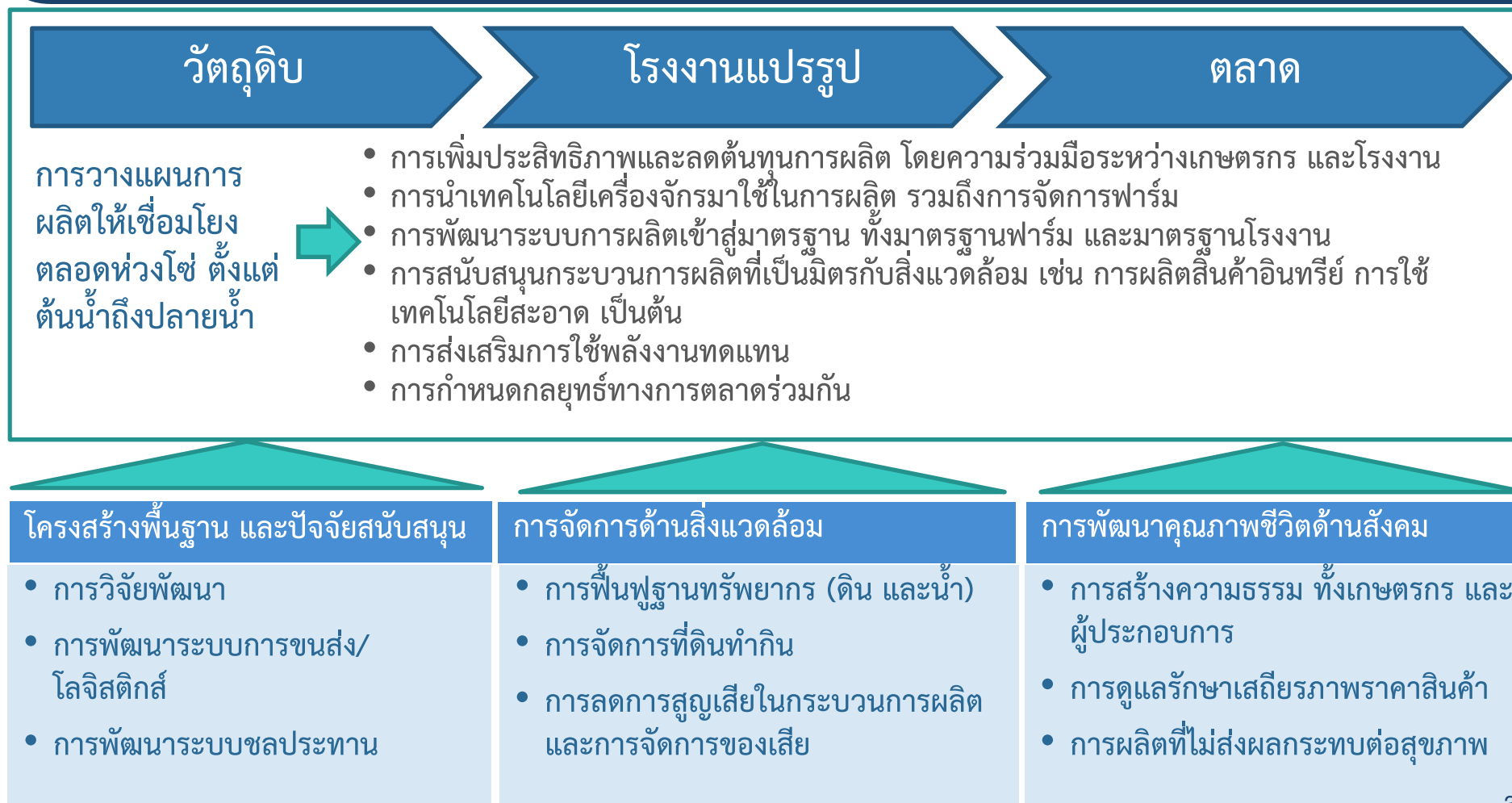
การจัดทำแผนแม่บท
ภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน

- เพื่อบูรณาการยุทธศาสตร์ด้านการเกษตร และยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรของทุกภาคส่วนไปสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยรัฐสนับสนุนปัจจัยหลักแก่ภาคเกษตรเพื่อสร้างรายได้และให้เกิดความยั่งยืน เช่น น้ำเพื่อการผลิตการเกษตร ปรับปรุงบำรุงดิน ควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่ห้ามใช้และลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร โดยหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมีการเกษตร พัฒนาพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับพื้นที่ สร้างองค์ความรู้ใหม่และเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกร และส่งเสริมตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อเป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าเกษตรและการดูแลราคาผลผลิตที่เป็นธรรม เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

รูปแบบการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร

สาระสำคัญ

สถานการณ์การพัฒนาเกษตรและอาหารของไทยที่ผ่านมา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรและอาหาร

แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรและอาหารสู่การปฏิบัติ

กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรและอาหารสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอกลไกการขับเคลื่อน

กลไกขับเคลื่อน

ใช้กลไกที่มีอยู่แล้วเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนหลัก

คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

ภายใต้ พรบ.คณะกรรมการอาหาร
แห่งชาติ พ.ศ. 2551
มีประธาน : นรม./รณม.ที่ได้รับมอบหมาย
มีเลขาธิการฯ : อย. / มกอช.

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร

ภายใต้ พรบ.มาตรฐานสินค้าเกษตร
พ.ศ. 2551
มีประธาน : รมว.กษ./รมช.กษ. ที่ได้รับ
มอบหมาย มีเลขาธิการฯ : มกอช.

คณะกรรมการนโยบายสินค้าเกษตรที่สำคัญ
(เช่น ข้าว และมันสำปะหลัง เป็นต้น)

ข้าว

มีประธาน : นรม.

มีเลขาธิการฯ : ปลัด พณ./กรมการค้าภายใน

มันสำปะหลัง

มีประธาน : รมว.พณ.

มีเลขาธิการฯ : กรมการค้าภายใน

การดำเนินงานสู่การปฏิบัติ โดย

- บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กษ. พณ. อก. มท. วท. ศธ. และ สธ. ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และเกษตรกร
- ฝ่ายเลขาธิการฯ แต่ละคณะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันทั้งห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ทั้งบทบาทของภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยผ่านหน่วยงานรับผิดชอบต่างๆ ดำเนินการจัดทำแผนแม่บท และดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ
- การตั้งคณะทำงาน เพื่อติดตามผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเป็นระยะๆ เพื่อปรับแผนฯ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์

ขอบคุณ
www.nesdb.go.th

นางสาวลดาวัลย์ คำภา

รองเลขาธิการ สศช.

การประชุมประจำปี 2558 กลุ่มย่อยที่ 5

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

14 กันยายน 2558